

ОСВІТНЬО-ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ОСВІЧЕНОЇ МОЛОДІ ЯК ТРЕНД СУЧАСНОЇ ДОБИ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

EDUCATIONAL AND LABOUR MIGRATION OF EDUCATED YOUTH AS THE TREND OF MODERNITY: A SOCIOLOGICAL ANALYSIS

У межах даної статті з позицій соціологічної науки розглянуто соціальний феномен освітньо-трудової міграції освіченої молоді, зокрема його типові причини, рушійні сили та фактори впливу.

Підкреслено, що реалії сучасного глобалізованого світу передбачають його поділ на розвинені та периферійні країни, внаслідок чого перші є вслякю привабливими для освіченої молоді з країн периферії, де їй не вистачає ані ресурсів для задоволення потреб та реалізації власних амбіцій, ані перспектив для одержання того соціального статусу, на який вона може претендувати, враховуючий свій інтелектуальний потенціал.

Відзначено, що в умовах, що нині склалися в Україні з її моделлю «периферійного капіталізму», значна частина освіченої молоді не лише охоплена зовнішньо-міграційними настроями, але й вже достатньо активно бере участь в освітніх та трудових міграційних переміщеннях до розвинених країн, насамперед до країн європейської спільноти.
Ключові слова: освічена молодь, міграційні процеси, освітня міграція, трудова міграція, освітньо-трудова міграція, міграційні настрої.

В рамках даної статті з позицій соціологічної науки розглянуто соціальний феномен освітньо-трудової міграції молоді, в частині його типові причини, рушійні сили та фактори впливу.

Підкреслено, що реалії сучасного глобалізованого світу передбачають його поділ на розвинені та периферійні країни, внаслідок чого перші є вслякю привабливими для освіченої молоді з країн периферії, де їй не вистачає ані ресурсів для задоволення потреб та реалізації власних амбіцій, ані перспектив для одержання того соціального статусу, на який вона може претендувати, враховуючий свій інтелектуальний потенціал.

может претендовать молодежь, учитывая свой интеллектуальный потенциал.

Отмечено, что в условиях, которые сложились в Украине с ее моделью «периферийного капитализма», значительная часть образованной молодежи не только охвачена внешними миграционными настроениями, но и уже достаточно активно участвует в образовательных и трудовых миграционных перемещениях в развитые страны, прежде всего в страны европейского сообщества.

Ключевые слова: образованная молодежь, миграционные процессы, образовательная миграция, трудовая миграция, образовательно-трудова миграция, миграционные настроения.

Within the limits of this article, with the standpoint of sociological science, the social phenomenon of educational and labor migration of educated young people, in particular its typical causes, driving forces and factors of influence, is considered.

It is emphasized that the realities of a modern globalized world presuppose its division into developed and peripheral countries, as a result of which the firsts are highly attractive to educated young people from peripheral countries, where they lack the resources to meet their needs and realization of their own ambitions, or prospects for obtaining that social the status of which they can claim, taking into account of their intellectual potential.

It is noted that in the current situation in Ukraine with its model of "peripheral capitalism", a significant part of educated youth is not only covered by foreign-migratory sentiment, but is already actively involved in educational and labor migration movements to developed countries, first of all to the European community countries.

Key words: educated youth, migration processes, educational migration, labor migration, educational and labor migration, migration sentiment.

УДК 314.15:37-053.6]:303.7

Фесенко А.М.

к. і. н., доцент кафедри соціології

Чорна В.О.

к. соц. н., старший викладач кафедри соціології

Осіпова Є.М.

студентка IV курсу спеціальності «Соціологія» Чорноморський державний університет імені Петра Могили

Постановка проблеми. Масштабність міграційних процесів у сучасну добу, значимість тих соціальних змін, які привносяться такими процесами в економічне, суспільно-політичне, соціокультурне життя різних країн, народів і навіть континентів, вимагають подальшого посилення уваги до їх наукового дослідження, в тому числі з боку соціології.

Аналіз міграційних процесів з позиції соціологічної науки, по-перше, дозволяє аналізувати міграційний процес в єдності трьох його фаз (формування факторів міграційної мобільності; власне процес переміщення мігрантів; адаптація мігрантів на новому місці про-

живання, їх інтеграція в соціальні структури та життєдіяльність нової країни проживання); по-друге, передбачає фіксацію міграційного процесу, його стану соціологічними засобами, що включають збір інформації про причини й витоки його формування, дослідження окремих його складників, у тому числі – різноманітних груп, що беруть участь у цих процесах, вивчення змін у суспільстві або спільнотах і групах у ході протікання міграційного процесу та пошук закономірностей становлення цих змін; нарешті, прогнозування на базі отриманої інформації ходу розвитку досліджуваного процесу, його спрямованості та стійкості,

соціальних наслідків, динаміки і трендів розгортання тощо; по-третє – вивчення впливу переміщення індивіда чи групи на соціальний статус за новим місцем проживання (внаслідок зміни роду занять, соціального становища, соціальних ролей), та навпаки – зумовленість міграційної мобільності соціальним походженням, статусом, освітою та іншими соціально-диференційними чинниками.

Нарешті, пізнавальний потенціал соціологічної науки дозволяє аналізувати та порівнювати особливості залучення до міграційних процесів різних соціальних та соціально-демографічних груп суспільства, виявляючи властиві їм специфічні причини, мотиви та соціальні практики міграції, що зумовлюють сам характер міграційних процесів, та врешті-решт – створення на основі одержаної інформації базової моделі процесу з її пояснювальними можливостями.

Однією з найбільш актуальних тем тут виглядає вивчення міграційної специфіки молоді, зокрема її освіченої частини, з огляду на те місце, яке молодь об'єктивно посідає в процесах економічного та соціокультурного відтворення.

Міграція молоді є невід'ємною частиною загальних міграційних рухів процесів/потоків сучасності, але водночас має багато особливостей та специфічних рис, які притаманні саме цій групі як одночасно соціальній та демографічній. Ключовою обставиною тут вбачається те, що молодь об'єктивно є найбільш активною, динамічною групою суспільства, з високим потенціалом та рівнем соціальної мобільності, одним із вимірів якої є якраз просторово-географічна, тобто міграційна мобільність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Науковою базою у формуванні теоретичного підґрунтя соціологічного вивчення трудової міграції, у тому числі молодіжної, нині є аналітичні праці таких відомих соціологів, як Е. Лібанова, Л. Хижняк, Є. Головаха, О. Малиновська, М. Романюк, О. Позняк, М. Шульга. Проблеми освітньої міграції розглянуті порівняно менше; вони є предметом наукових досліджень О. Біляковської, О. Малиновської, Н. Павліхи, Н. Степанюк тощо. Нарешті, вивченням міграційних орієнтацій та намірів молоді займаються такі науковці, як О. Балакірева, О. Валькована, О. Блинова, Т. Борисова, І. Майданік, Д. Мельничук, Г. Щерба та інші.

Вважаємо, що подальших наукових розробок потребує саме комплексна тематика освітньо-трудової зовнішньої міграції як взаємообумовленого та інтегрованого процесу, основним носієм якого в сучасному світі виступає високомобільна освічена молодь.

Мета статті – виділити та розкрити основні складники соціологічного аналізу освітньо-трудової міграції освіченої молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи соціально-демографічні особливості молоді, а також притаманні молодіжному віку адаптивність, інноваційність, максималізм та схильність до ризику, можна стверджувати, що вона має значний потенціал міграційної мобільності. Не дивно, що в сучасному глобалізованому світі з його міжнародним поділом праці, прозорими кордонами та соціальною привабливістю життя у високорозвинених цивілізованих країнах міграційна активність для багатьох молодих людей все більше стає невід'ємною частиною їхнього життя, яка визначає його спосіб, відповідні ціннісні орієнтації, мотивації, настанови та є неабияким фактором формування життєвих планів, стратегій. Молоді мігранти масово навчаються в закордонних університетах і коледжах, працюють чи проходять стажування в іноземних компаніях, підробляють на сезонних роботах за кордоном під час канікул, нарешті, просто активно подорожують світом.

Але серед мотивів міграційної активності молоді слід виділити провідні, до яких можна віднести, насамперед, прагнення виїзду за кордон з метою навчання та/або подальшого працевлаштування, що особливо характерно для молодих мігрантів, які їдуть з периферійних до високорозвинених країн у пошуках кращих соціальних можливостей та перспектив. Таким чином, у макросоціологічному плані має місце обумовленість таких міграційних процесів/потоків, насамперед, нерівномірністю розвитку різних територій та соціумів за такими параметрами, як рівень життя, оплата праці, соціальна стабільність, доступність різноманітних благ та культурних цінностей, якість освіти, забезпеченість інформаційно-комунікативними технологіями.

Саме в цьому контексті актуалізуються такі види молодіжної міграції, як освітня та трудова, а також їх комбінування (по суті «інтелектуальна міграція»).

У зв'язку з цим особливою підгрупою в молодіжній соціальній групі є освічена, інтелектуальна молодь, до складу якої слід віднести такі соціальні когорти, як студенти-старшокурсники та молоді спеціалісти – випускники системи вищої освіти. Освічена молода людина – насамперед (майже) сформований фахівець своєї справи, це людина, котра володіє певними знаннями та вміє застосовувати їх на практиці.

Більше того, освічена молодь є тією соціальною групою, яка відрізняється не лише володінням професійними знаннями та навичками, але і є самодостатньо розвиненою в культурно-інтелектуальному плані, внаслідок чого здатна самостійно вибудовувати свої життєві стратегії та розраховувати ризики/зиски від здійснення спрямованих на їх реалізацію со-

ціальних практик. Саме тому освічену молодь можна вважати високомобільною соціальною групою, що також справедливо і для міграційного виміру соціальної мобільності.

Привабливість для інтелектуальної молоді зовнішньої міграції, яка ґрунтується на освітніх чи трудових мотивах, а нерідко й на їх поєднанні, в сучасну добу незаперечна, адже, крім академічних та трудових переваг, вона створює додаткові економічні, соціальні та культурні перспективи для її учасників. Освічена молодь знаходить у ній спектр можливостей, які дозволяють не тільки отримати високоякісний рівень освіти, але й можливість подальшого ствердження себе як кваліфікованого професіонала на привабливому іноземному ринку праці розвиненої країни. Отже, міграційні орієнтації молоді чітко спрямовані в бік країн (чи регіонів) з кращими умовами життя, соціальними можливостями та перспективами.

Навіть більше: молоді люди розглядають міграцію не тільки як джерело отримання нового соціального досвіду, зокрема в освітньо-трудоному та в культурному плані, але й за певних обставин як можливість стати інтегральною частиною соціально-економічного та соціокультурного середовища країни-реципієнта, вдало інвестувати там свій «людський капітал» та стати частиною привабливого в ціннісно-цивілізаційному плані соціуму. Зіштовхуючись з проблемами реалізації цих параметрів у національному просторі рідної країни, інтелектуальна молодь приймає рішення мігрувати за кордон, де сподівається на кращі можливості для реалізації своїх життєвих планів, стратегій. Такі молоді люди хочуть ментально ідентифікувати себе з успішними країнами, що не дивно, враховуючи володіння ними тим, що називається «людський капітал», «інтелектуальний капітал».

Мобільність молодих людей проявляється і в тому, що, побувавши одного разу за кордоном, вони значно частіше прагнуть до міграції. Як зазначає О.А. Малиновська, соціологічні опитування свідчать: якщо виїжджаючи вперше працівники-мігранти, як правило, налаштовані заробити найбільше за якомога коротший строк і повернутися на Батьківщину, то з накопиченням міграційного досвіду ймовірність переселення з метою постійного проживання зростає [4, с. 8].

Трудова міграція, за О.І. Кисельовою та А.А. Кедік, «це особливий, економічного характеру, вид міграції, який обумовлений пошуком роботи, як правило, за межами країни постійного місця проживання. З широкої точки зору трудову міграцію визначають як сукупність усіх форм територіального руху населення, пов'язаного з трудовою діяльністю на території іншої країни. Вузьке трактування зводиться до вселення жителів однієї країни на терито-

рію іншої, що супроводжується їх подальшим працевлаштуванням» [3, с. 62].

Як типові процеси (зокрема й для пострадянського простору) можна виділити кілька потоків зовнішньої трудової міграції молоді: а) виїзд на постійне місце проживання з виходом на ринок праці; б) виїзд на роботу за кордон на короткі періоди часу (робота за кордоном під час літніх канікул); в) виїзд на навчання при одночасному влаштуванні на роботу (деякі країни дозволяють студентам працювати обмежений час, або ж робота носить нелегальний характер); г) виїзд на стажування з одночасною роботою за наймом [7, с. 31].

Коло основних причин такої міграції молоді можна визначити наступним чином. До об'єктивних можуть належати: а) високий рівень безробіття та низька заробітна плата на національному ринку праці; б) низький рівень життя, включаючи неналежні житлові умови; в) існуючий в сім'ї досвід зовнішньої міграції; г) сприяння молоді в трудовій еміграції приймаючими країнами. Друга група може включати: а) психологічна схильність та готовність до мобільності та пошуку нових підходів реалізації своїх прав (на працю, на пересування, на освіту), бажання змінити спосіб життя; б) бажання одержання коштів для початку самостійного життя, здобуття матеріальної незалежності; в) підвищення професійної та інтелектуальної компетенції; в) пізнання світу як таке.

Можна вести розмову й про психологічний стан особи щодо готовності до виїзду за кордон (намір, налаштування), що характеризується прийнятим, але ще не реалізованим рішенням про переїзд. Для суспільства ж цей сукупний потенціал вимірюється показниками частки осіб, що ухвалили рішення поїхати з країни, проте ще не здійснила його, по відношенню до чого й використовується вжите вище поняття «міграційний потенціал».

Спорідненою з трудовою міграцією виступає освітня міграція, з якої нерідко як її продовження виступає описана вище міграція трудова.

За визначенням, яке надають Н.В. Павліха та Н.А. Степанюк, освітня міграція – це соціально-економічний та демографічний процес, який є частотою змін перебування, що здійснюється науковцями, професорсько-викладацьким складом, студентами та іншими особами всередині країни та за її межами з метою тимчасової або постійної зміни місця роботи, підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня, проведення наукових досліджень, післядипломної освіти, стажування тощо. Освітня мобільність як передумова освітньої міграції заснована, перш за все, на прагненні індивіду отримати певну освіту, яка може бути класифікована з точки зору бажаного рівня кваліфікації, професійного напрямку, шляхів отримання освіти та бажаного результату [6, с. 220].

Така міграція нині є невід'ємною складовою частиною процесу інтеграції освіти, науки та виробництва в регіональних та у глобальному світовому просторі: спільного використання потенціалу освітніх, наукових та виробничих організацій у взаємних інтересах. У першу чергу, це має місце в галузях підготовки фахівців, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, а також проведення спільних наукових досліджень, впровадження наукових розробок та інше [2, с. 48].

У документах європейських країн з питань міжнародного співробітництва в освіті, в тому числі Міністерства освіти і науки України, в якості базового використовують поняття академічної мобільності. «Академічна мобільність передбачає участь студентів у навчальному процесі іншого вищого навчального закладу (в Україні або за кордоном), проходження навчальної або виробничої практики, проведення наукових досліджень з можливістю перезарахування в установленому порядку освоєних навчальних дисциплін, практик тощо» [1, с. 256]. Вирізняючи академічну мобільність від трудової міграції, варто зробити висновок, що це різні поняття: академічна мобільність має на меті лише отримання професійних знань та кваліфікаційного звання, а отож, не передбачає подальшої трудової діяльності.

Важливим чинником виїзду молоді за кордон слід вважати опанування нею іноземних мов, насамперед англійської, що є однією з «візитних карток» сучасного глобалізованого світу. Якщо раніше обмеженнями для виїзду за кордон були незнання мови, недостатня інформованість, то сьогодні все змінилось: молодь активно та без особливих труднощів вивчає іноземні мови, а завдяки Інтернету знає про те, де можна отримати стипендію, потрапити в якусь програму для навчання за кордоном.

У цьому контексті слід наголосити й на наступному. Звичайно, головний чинник формування настанови молоді людини на зовнішню міграцію – це її сформоване уявлення про перспективи подальшої життєдіяльності, які може забезпечити така міграція, та про відсутність (або недостатність) таких перспектив на Батьківщині. Однак не менш важливою обставиною формування відповідних намірів та настанов можна вважати активну діяльність держав і організацій, які просувають молодіжні обміни, стажування й працю в іноземних країнах через спеціальні програми, метою яких завжди декларується надання молодим людям з різних країн можливості ближче пізнати один одного, познайомитися з культурою інших країн, вивчити мови та отримати досвід роботи. В даний час ці програми отримали широке поширення, вони активно рекламуються та щедро фінансуються. Так, однією з найбільш поширених є програма

працевлаштування молоді в США «Work and Travel» («Робота та подорож»), яка реалізується за безпосередньої участі Департаменту США. Щорічно США видає більше 100 тис. студентських віз із правом сезонного працевлаштування; робота пропонується в парках відпочинку і розваг, ресторанах, готелях і сервісних організаціях як обслуговуючий персонал на кухні, робітники для ремонту і збирання, продавці в кіосках і магазинах, білетери, оператори атракціонів у парках і т.д. Місце проживання надає працедавець поряд з місцем роботи; оплата за проживання відразу віднімається із заробітної плати. Терміни програми для студентів – з 1 червня до 1 жовтня щорічно; в ній можуть брати участь студенти очних відділень у віці від 18 до 22 років. Інший приклад – програма «Au Pair» («Помічниця по господарству»), яка більше 50 років реалізується в Європі та США, її основною метою вважається вдосконалення знань іноземної мови і знайомство з культурою країни. Учасники програми живуть у сім'ї і мають певні права та обов'язки (наприклад, нагляд і догляд за дітьми, виконання нескладної роботи по дому); приймаюча сім'я забезпечує учасника програми окремою кімнатою, харчуванням, кишеньковими грошима, проїзним квитком і медичною страховкою. Тривалість програми «Au Pair» – від 6 до 12 місяців [7, с. 32–33].

Отже, на сьогоднішній день молодим людям надається велика кількість можливостей побувати в інших країнах на правах учнів, за рахунок різних конкурсів, грантів та стажувань; у цьому їй сприяють численні міжнародні програми для студентів. Хоча офіційним завданням таких програм є інтернаціоналізація вищої освіти та культурна інтеграція молоді різних країн, насправді вони заохочують не стільки академічну мобільність, скільки інтелектуальну міграцію. Адже основна маса учасників – це молодь активна, творча, зацікавлена у своїх знаннях, молодь, яка хоче не просто «побувати за кордоном»; нерідко подібний досвід, несучи в собі позитивні характеристики для життя конкретної молоді людини, перетворюється в подальшому на міграцію освіченою молоді масового характеру. Тобто в молоді ще під час навчання можуть сформуватися освітньо- і трудові міграційні наміри, настанови та конкретні міграційні орієнтації. У цей час молоді люди шукають себе, бажать пізнати світ та жити заможнo, і якщо вони не побачать шанс жити так на Батьківщині, то бажання шукати кращої долі для себе за її межами неодмінно у них з'явиться.

Таким чином, академічна мобільність (саме так називають можливості, які надаються молодим людям для продовження або закінчення навчання за кордоном) нерідко перетворюється на освітню та освітньо-трудова зовнішню

міграцію – міграцію найбільш молодих, талановитих, освічених представників периферійних країн-донорів.

Молодіжне середовище України також знаходиться під неабияким впливом зазначених закономірностей. В Україні вже давно сформована модель «периферійного капіталізму» з обмеженими можливостями розвитку високих технологій та підвищення рівня життя населення до стандартів цивілізованих країн, неодмінним трендом виступає посилення тенденції зростання виїзду за кордон освіченої молоді, тобто студентів і випускників ВНЗ, форму-

вання в них відповідних намірів, орієнтацій та настанов.

Українська молодь добре розуміє й наступне: навіть саме одержання престижної закордонної освіти в разі повернення на Батьківщину позитивно вплине на подальше працевлаштування: сьогодні в Україні спеціаліст, котрий навчався та практикувався за кордоном, має більший пріоритет під час прийняття на роботу у вітчизняного роботодавця. Це стосується не тільки володіння більш глибокими професійними знаннями, але й володіння іноземною мовою, вміння адаптуватися до чужої культури, суспільства, комунікацій.

Аналітичним центром CEDOS щорічно проводяться дослідження щодо освітніх міграцій. За їхнім останнім дослідженням, кількість українських студентів в іноземних університетах станом на 2015/2016 навчальний рік становило 66 668 осіб. Для молодих українців серед найбільш бажаних для навчання країн фігурують Польща, Німеччина, Росія, Канада, Італія, Чехія, США, Іспанія, Австрія, Франція та Угорщина. В цих країнах динаміка зростання з 2009 по 2016 роки становила 176%; якщо порівнювати два останні роки, то приріст складає майже 20% (або 10 934 осіб) – причому 2/3 цього приросту склали саме українці, які навчаються в польських університетах: вони показали найбільш стрімке збільшення, як в абсолютному, так і відносному показниках, – з

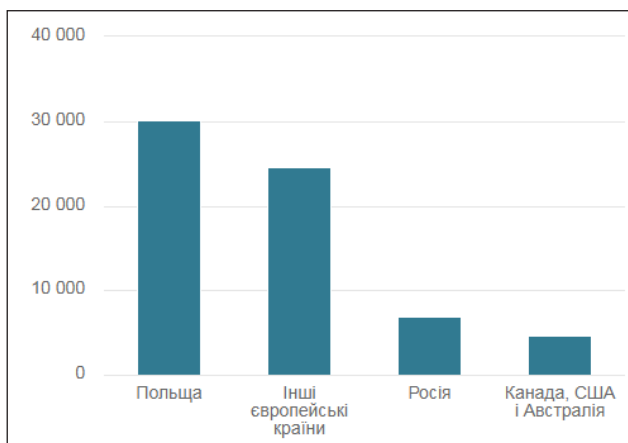

Рис. 1. Кількість українських студентів за кордоном (на 2015–2016 рр.)

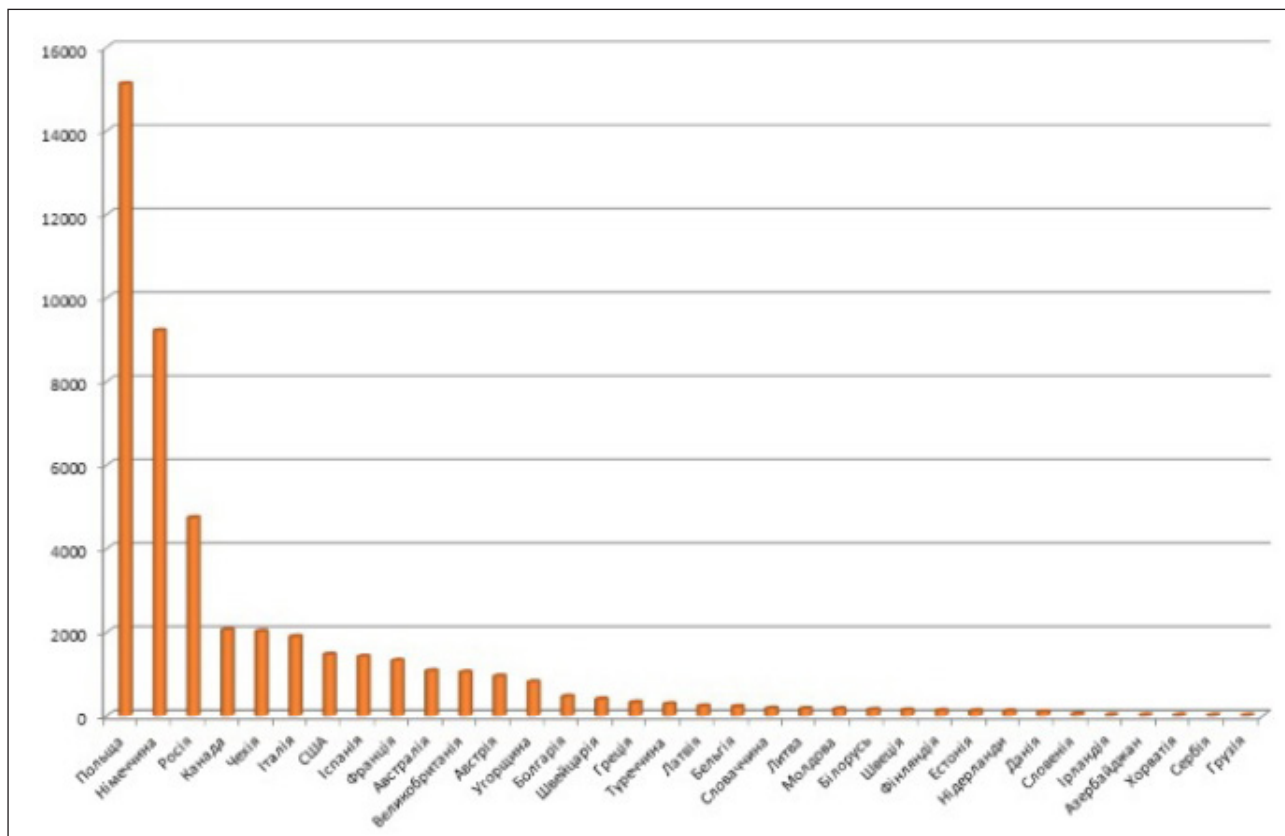

Рис. 2. Країни, котрі обирає українська молодь для отримання вищої освіти (на 2016 рр.)

22 833 до 30 041 особи (майже 32%). Також значний відносний та абсолютний приріст українських громадян демонстрували канадські, словацькі та італійські університети (рис. 1) [10].

У вересні 2016 року відомою в Україні соціологічною групою «Рейтинг» було проведене аналітичне дослідження, що спрямовувалося на отримання реальної зовнішньої міграційної картини, яке показало майже схожі результати. Так, Польща користується найбільшим попитом для української молоді, яка вдається до отримання освіти за кордоном (рис. 2) [5].

Нарешті, тією ж соціологічною групою «Рейтинг» 3 жовтня 2017 року було оприлюднено результати соціологічного дослідження, що стосувалося сучасної динаміки міграційних настроїв українців. За ним можна дізнатися, що 35% українців мають на меті покинути Україну, це бажання, в порівнянні з 2016 роком, зросло на 5%. 44% респондентів заявили, що бажають працювати за кордоном: 37% українців хотіли б працювати у Німеччині, 26% – у Польщі, 22% – у США, 21% – у Канаді, 16% – у Чехії, 15% – в Італії, 14% – у Великобританії, по 12% – у Франції та Швеції, 11% – в Ізраїлі, 9% – в Іспанії, 7% – у Нідерландах, 6% – в Росії. Найбільший попит роботи за кордоном серед молоді – 68%, серед осіб середнього віку – 52%, серед осіб старшого віку – 20%. Окрім того, 35% українців, переважно молодь, хоче мати подвійне громадянство, 60% – проти. Серед бажаних – країни ЄС (42%), США – 18%, Канада – 15%, Росія – 12% [8].

Звичайно, виїзд освіченої української молоді за кордон не може позначати лише негативну тенденцію «витікання розумового потенціалу». Інший вимір цього процесу, який слід розцінювати як позитивний результат, – молодь, яка повернулася з навчання або роботи із закордону, може впроваджувати отримані професійні знання та навички вже в нашій країні, закордонні технології зможуть наблизити нашу країну до високорозвинених держав, підвищувати виробництво, змінювати економічний стан країни взагалі. Але це матиме місце лише за умови, якщо зовнішня міграція освіченої молоді не стане безповоротною, тобто не перетвориться на еміграцію.

Однак за сучасних обставин слід констатувати, що Україна здебільшого виконує роль постачальника освічених мігрантів до більш розвинених країн, а тому втрачає ряд тих позитивів, які отримують країни, що приймають таких мігрантів до себе на навчання та на роботу. До того ж, як стверджує Є. Стадний, виконавчий директор згаданого вище центру CEDOS, у випадку з Україною «існує ще одна красномовна деталь: виїзд нашої молоді спрямований на Захід, де, за загальним переконанням, освіта краща, в той час як до нас приїжджають здебільшого студенти з країн, де університети

або гірші, або ж мають такі ж проблеми, що й українські виші» [9].

Висновки з проведеного дослідження. Сучасна міжнародна міграція, в тому числі й міграційні процеси, основним учасником яких є освічена молодь, є яскравим виявом проблем глобалізації, а також чіткого диференціювання країн за їхнім соціально-економічним та політичним критерієм.

З огляду на все згадане, можна стверджувати, що освітньо-трудова міграція дійсно є актуальною, трендовою на сьогодні темою. Багато студентів світу (серед яких чимало українських) обирають саме навчання за кордоном, в якому вбачають ряд позитивних привілеїв у вигляді більш різностороннього, цілісного отримання професійних знань, становлення себе як спеціаліста певної галузі, можливість працювати під час навчання та обирати собі той курс дисциплін, який дійсно їх цікавить. Не меншу роль відіграє факт подальшого працевлаштування студентів у країні-реципієнті, бачення більших перспектив та можливості кар'єрного розвитку.

Українська молодь з вищою освітою та знанням іноземних мов, як показують дані останніх соціологічних досліджень, має рішучі плани виїжджати за кордон. Освіта та праця за кордоном нині є багатобічними для молодих українців. Мігруючи за кордон, освічені молоді українці стають впевненішими в завтрашньому дні, почувають деяку стабільність та комфорт. Причому працевлаштування за кордоном є не тільки носієм матеріального добробуту, але й певним шаблоном у досягненні бажаного соціального статусу, тобто рішучий крок до того, що необхідно особі для надбання певного соціального престижу.

Масштабність, поширеність та тенденції до подальшого розгортання молодіжної інтелектуальної міграції, в т. ч. на теренах України, робить її вкрай важливим предметом емпіричних, а також прикладних соціологічних досліджень.

Це також зумовлює необхідність не лише соціологічного моніторингу відповідних процесів, але й формування адекватних науково-теоретичних соціологічних узагальнень, що мають відповідну пояснюючу силу та можуть бути використані для формування уявлень про засоби управління міграційними трендами, що складаються, ефективних заходів державної політики відносно мінімізації ризиків незворотної міграції (еміграції) освіченої молоді з України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гринькевич О.С. Освітня міграція в Україні та світі: інституційне середовище та напрями державного регулювання. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. Вип. 3. С. 254–264.

2. Заварзин В.И. Интеграция образования, науки и производства. Форум права. Российское предпринимательство. 2001. № 4 (16). С. 48–56. URL: <https://creativeconomy.ru/lib/384>

3. Кисельова О.І. Трудова міграція: суть і причини виникнення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право». 2013. № 21 (част. 1). С. 60–63.

4. Малиновська О.А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування: аналітична доповідь. К. НІСД, 2011. 40 с.

5. Молоді українці прощаються з Батьківщиною. Назавжди? URL: http://vgolos.com.ua/articles/molodi_ukraintsi_proshchayutsya_z_batkivshchynou_nazavzhdy_264688.html

6. Павліха Н.В. Становлення освітньої міграції в умовах глобалізації. Форум права. URL: [http://global-national.in.ua/issue-16-2017/24-vipusk-16-kviten-2017-r/2911-pavlikha-n-v-stepanyuk-](http://global-national.in.ua/issue-16-2017/24-vipusk-16-kviten-2017-r/2911-pavlikha-n-v-stepanyuk)

[n-a-stanovlennya-osvitnoji-migratsiji-v-umovakh-globalizatsiji](#)

7. Письменная Е.Е. Трудовая эмиграция российской молодежи. Форум права. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/trudovaya-migratsiya-rossiyskoy-molodezhi>

8. Динаміка міграційних настроїв українців. Електронні дані. Київ: Рейтинг, 2018. URL: : http://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_migracionnyh_nastroeniy_ukraincev.html (дата звернення: 04.05.2018).

9. Студентська міграція: де українська молодь шукає кращого життя. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/studencheskaya-migratsiya-ukrainskaya-molodezh-1430144645.html>

10. Українські студенти за кордоном: скільки та чому? Електронні дані. Київ: CEDOS, 2017. URL: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu#factors> (дата звернення: 03.05.2018).